

Vi har plikt til å gi statsløse barn som er født i Norge statsb

orgerskap. Det vil regjeringen nå se bort fra.

En barndom i statsløshet

KRONIKK

André Møkkelgjerd og Marek Linha

Regjeringens siste asylinnstramminger har fått sterk kritikk fra blant annet utlendingsforvaltningens egne fagorganer. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har advart om folkerettsbrudd. Flere steder fremstilles folkeretten misvisende. Forslaget om endringer i statsborgerskapsreglene er ett eksempel på at departementet framstiller Norges folkerettslige forpliktelser på en måte som er egnet til å vilde Stortinget.

Norge har undertegnet og ratifisert FNs to konvensjoner om statsløshet fra 1954 og 1961, men har i liten grad fulgt opp disse forpliktelsene. I rapporten «Mapping Statelessness in Norway» fra oktober påpekte FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) en rekke områder hvor norsk lovgivning og praksis bryter med FN-konvensjonene.

Etter FNs konvensjon om begrensning av statsløshet av 1961 har et barn som er født som statsløs i Norge rett til statsborgerskap. De statsløse er blant annet palestinere og kurdere fra Syria. Retten til statsborgerskap må innrømmes automatisk ved fødsel, eller etter søknad hvor nærmere bestemte og uttømmende vilkår kan stilles. Stater har adgang til å kreve at barnet har bopel i landet, men det kan ikke kreves at barnet har lovlig opphold. Europarådskonvensjonen om statsborgerskap av 1997 tillater et krav om lovlig opphold, men det følger av reglene om traktattolkning og selve konvensjonen at folkerettslige forpliktelser som gir bedre vern har

forrang.

Den norske statsborgerloven stiller imidlertid et krav om lovlig opphold. Regjeringen foreslo i mars i fjor å heve botidskravet for norsk statsborgerskap fra tre til fem år. Forslaget gjør ikke unntak for statsløse barn født i Norge. UNHCR kritiserte forslaget, og påpekte at FNs konvensjon om statsløses stilling av 1954 forplikter Norge til ikke å gjøre veien til statsborgerskap lengre for statsløse i Norge. UNHCR påpekte også at det ikke kan stilles krav om lovlig opphold, og at barn født til statsløshet i Norge etter 1961-konvensjonen, sett i sammenheng med FNs barnekonvensjon og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, har krav

på statsborgerskap enten automatisk ved fødselen eller etter søknad og senest etter fem års botid i riket.

Regjeringen ønsker å lovfeste folkerettsbrudd.

Regjeringen har ikke lagt frem en egen proposisjon for å følge opp forslaget om hevet botidskrav for statsborgerskap. I stedet er regelendringene tatt inn som del av de vidtgående forslagene til

asylinnstramminger som nå er til behandling i Stortinget. I departementets framstilling av forslaget om endringer i statsborgerloven, framgår det ikke klart at UNHCR har uttalt at både dagens lovgivning og praksis og det nye lovforslaget er i strid med folkeretten – både FN-konvensjonene om statsløshet og FNs barnekonvensjon.

Justisdepartementet skriver i proposisjonen til Stortinget at de er enig med UNHCR og NOAS i at det ikke kan stilles krav om lovlig opphold for statsborgerskap til statsløse som omfattes av 1961-konvensjonen. Men departementet hevder like fullt at statsløse barn født i Norge kan nektes å søke statsborgerskap frem til de er 18 år gamle, hvis de ikke har lovlig opphold. Statsløse barn

født i Norge kan ende opp med å tilbringe hele barndommen uten lovlig opphold, og uten å få rettigheter de har folkerettslig krav på.

1961-konvensjonen må tolkes i lys av barnekonvensjonen. Den gir barn rett til å erverve et statsborgerskap og krever at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn. Dette betyr i praksis automatisk ved fødselen eller etter søknad kort tid etter fødselen. Bemerkesverdige nok konkluderer departementet likevel med at barnekonvensjonen tillater «at det for å få norsk statsborgerskap kan stilles krav om fem års

opphold med oppholdstillatelse for statsløse barn». Departementet nevner ikke i proposisjonen at Norge er folkerettslig forpliktet til å tolke traktater i «god tro», i tråd med dens ordlyd, gjenstand og formål. Dette følger av Wienkonvensjonen om traktatretten som inneholder bindende regler for tolking av traktater. UNHCRs uttalelser om hvordan traktater skal tolkes har folkerettslig betydning fordi FNs generalforsamling, med Norges støtte, har gitt UNHCR et bredt mandat til å arbeide for å begrense statsløshet. Dette innebærer at høykommissærens uttalel-

SVAKEST AV DE SVAKE:

Regjeringen vil hindre barn født statsløs i Norge, uten lovlig opphold, i å kunne søke om statsborgerskap før fylte 18 år, skriver forfatterne. Her fra ankomstsenteret i Råde.

FOTO: OLE GUNNAR ONSØIEN, NTB SCANPIX

ser om statsløshet må tillegges vekt i tolkingen av Norges internasjonale forpliktelser.

Regjeringen må ha svært gode motargumenter for å kunne se bort fra høykommissærens tolking og samtidig anses å være i «god tro». I den over 200 sider lange proposisjonen er ikke «Wienkonvensjonen» eller prinsippet om «god tro» nevnt én gang.

Departementet foreslår en ny ordlyd i statsborgerloven § 16 som er i strid med folkeretten og UNHCRs tolkning, og vil fortsette å kreve at statsløse barn under 18 år må ha lovlig opphold for å søke om statsborgerskap. Departe-

mentet ber så om Stortingets tillit til å utforme unntak fra bestemmelsen i forskrift. Loven vil da tillate at kompetansen flyttes fra storting til regjering. Regjeringen ønsker altså å lovfeste folkerettsbrudd, for så eventuelt å forskriftsregulere unntak. Det fratar Stortinget demokratisk kontroll over viktige folkerettsforpliktelser. Det ser ut til at departementet enten ikke forstår hva forpliktelsene innebærer, eller at noen har instruert om at folkerettsstridige tolkninger skal skrives inn i proposisjonen.

Stortinget kan ikke legges til grunn at departementet har foretatt en balansert

fremstilling av tilgjengelige rettskilder i proposisjonen. Flere av lovforslagene vil føre til menneskerettsbrudd hvis de vedtas. Det konkrete forslaget som her er omtalt rammer de svakeste av de svake – statsløse barn.

Stortinget bør lovfeste at barn født som statsløs i Norge erverver statsborgerskap enten automatisk ved fødselen, eller etter søknad og senest etter fem års botid i riket.

André Møkkelgjerd og Marek Linha,

Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS)

andre.mokkelgjerd@noas.org

Arbeids er våre

ARBEIDS- INNVANDRING

Mariette Lobo

Å kreve frys i arbeidsinnvandring er politisk feil enda mer i dagens situasjon. Jeg er derfor enig i kritikken mot Rødt som kommer Ellisiv Rognlien i Klarskampen 27. april. Jeg sier mot uttalelsen på Rødt landsstyremøte, og ønsker en åpen debatt om dette fordi det angår flere enn som er i partiet. Hvorvidt når det gjelder arbeidsinnvandring er et avgjørende spørsmål for både fagbevegelsen og resten av verden.

Markus Hansen skriver 23. april at Rødt ikke er mot arbeidsinnvandring, men at det

trengs en midlertidig stopp for å bedre fagbevegelsens mulighet til å organisere arbeidsfolk. At dette ikke å gjøre arbeidsinnvandring til et problem er i beste lurre seg selv.

Budskapet er at Norge nådd taket for antall arbeidere, og at arbeidsinnvandrere per definisjon er vanskelige å fagorganisere og derfor til hinder for sterk fagbevegelse.

Det er opplagt en krevende tid, med økende ledighet liberalisering av arbeidsløven og EU-påbud som baner vei for sosial dumping. Men hvorvidt det utviklingen får fortsette et spørsmål om politisk kamp, ikke et spørsmål om antall utenlandske arbeidere. Arbeidsinnvandring rammes jo selv hardt, ikke av dårlige lønns- og arbeidsvilkår, og med 8,2 prosent ledighet ved utgangen